

כאמור בהנחיה לשקף הקודם, ניתן לראות כי בעוד חג הפסח מזכיר לנו בשמו את הנס על שמו הוא קרוי, הנס בו פסח ה' על בתי אבותינו. ובעוד חג הסוכות מגלם בשמו את נס הסוכות בהם ישבו אבותינו, חג השבועות אינו עומד בפני עצמו. הוא 'מסכם' את הימים הקודמים.

לאחר התבוננות זו כדאי לשוחח על מהות החג ומשמעותו כפי שהוא מוכר לנו. מעניין להיווכח כי בתורה אין תאריך לחג השבועות אלא הוא בא חמישים יום אחר היום השני של חג הפסח.

האם ביום זה נתנה תורה? מה אנחנו חוגגים בחג זה?

האם התורה ניתנה בחג השבועות?

בתורה מופיע רק החודש:
בחדש השלישי, לצאת בני-ישראל מארץ מצרים, ביום הזה, אלו מדבר סיני

מחלוקת תנאים מהו התאריך המדויק:
הנביא (כתוב בבריתאי): בשנה בחודש ניסן תינתן תורה לישראל.
יוני יצא אומר בשבעה ב' (יום), ד. ה.

שקף מספר 3:

כהמשך לשקף הקודם נראה כי התורה אינה מציינת תאריך בו התרחש מעמד הר סיני. גם לחג השבועות אין תאריך קבוע בתורה ואכן חכמי ישראל נחלקו באיזה יום ניתנה התורה.

מדוע התורה לא מציינת את התאריך? ניתן לדון בכך. בשקף ציינו לדבריו של אחד מפרשני התורה, רבי שלמה אפרים מלונטשיץ, בפירושו 'כלי יקר'. בדבריו המלאים הוא מותח קו ביו חג השבועות לראש השנה שאף לו לא נקוב תאריך מוגדר בתורה. כדאי לראות את דבריו המלאים ולדון במשמעותם.

והקרבתם מנחה חדשה לה'. סימן ליום מ"ת כי התורה צריכה להיות חדשה אצל האדם בכל יום כאלו היום קבלה מהר סיני ומה שלא נזכר בתורה בפירוש כי יום זה מ"ת, וכן לא נזכר בתורה בפירוש כי ר"ה הוא יום דין, וטעם שניהם אחד הוא כמו שכתבתי בחיבורי עוללות אפרים, שעל מ"ת לא רצה ה' להגביל יום ידוע לפי שצריך האדם שיהיה דומה לו בכל יום ויום מכל ימות השנה כאלו באותו יום קבלה מהר סיני, כי באמת ארז"ל (עירובין נד) שהתורה נמשלה לדד זה שכל זמן שהתינוק ממשמש בה הוא מוצא בה טעם חדש כך התורה כל ההוגה בה מוצא בכל יום טעם חדש, ע"כ דין הוא שיהיה דומה אליו בכל יום כאלו היום קבלה מהר סיני וא"כ כל יום הוא מ"ת אצל ההוגים בה ע"כ אין ראוי להגביל יום ידוע לנתינתה, וע"כ ארז"ל (ספרי ואתחנן ו) ויהיו ד"ת חדשים עליך ולא כדבר הישן שלבו של אדם קץ בו שהרי באמת אתה מוצא בה דבר חידוש בכל יום ויום, וע"כ אין יום נתינתה מבואר בתורה יותר ממה שנרמז בהבאת מנחה חדשה להורות שהתורה מנחה חדשה בכל יום ויום. (ויקרא, כג, טז).

ההכנה בימי ספירת העומר

לפי שכל עקרון של ישראל אינו אלא התורה... נבטינו למנות
מקורות יום טוב של פסח עד יום נתינת התורה, לקראות בנפיש
הספא הגדול אל היום הנקב הנקב, לבנות, נקב, שיא, צל,
מנה תמיד ממי' באו העת הנקב אליו שיא התורה

המחשבות השגוה, כבר נתנו את מי הורחקו. כבר ידענו לפני
 זה את העצמות שזינים בהן בשבתם בארבעים ובאלבנים מלפנים
 ונמצא שזיכר העצמים אל החרות ואל רוחות העצמות,
 המצויים בדרך כלל אל מפרד כל האפיקות והאפיקיות.
 ואילו אדם - תראה עממנו בן ברשית ידענו האדם. תראה
 שמה למנוח לברוא שיהיה מעורר אחרת.

שקף מספר 4:

לאור האמור מתברר כי ביום חג השבועות איננו מציינים את 'קבלת התורה' לבדה כי אם את הסיכום של ימי ההכנה לקבלת התורה. ימי ספירת העומר אלו הימים בהם אנו עסוקים בהכנה פנימית וחג השבועות הוא היום בו אנו שמחים עם ההכנה האישית שלנו במשך התקופה הארוכה הזו.

בשקף זה ציטטנו שני מקורות המתייחסים להכנה העצמית בימים אלו.

דברי ספר החינוך מבליטים את ההתרגשות הפנימית ואת השאיפה לקראת קבלת התורה.

בדבריו של הרב הירש ניתן דגש על ההבדל בין העצמאות הלאומית המקובלת בקרב שאר אומות העולם, לבין העצמאות היהודית המהווה שלב מקדים למטרה הסופית.

אמר: שנים עשר אלף זוגים תלמידים היו לו
 (רבי עקיבא מבית דין אנטיקוס וכלן מתי
 בקרב אחי. מפני שלא נהגו כבוד על הבה והנה
 העולם שסמם, עד שאב רבי עקיבא אצל רבנן
 ושבדום ושאנא (למדה) להם. רבי מאיר, רבי
 יהודה, רבי יוסי, רבי שמעון ורבי אלעזר בן
 שמעון, והם הם תלמידיו ואלה אותם שנים.
 כלם מתי מפניש עד מצרה. תורה רבי חסד
 אבא ואימימא ר' חייא רב אבין כלם מתי מימיה
 דרעה מאי היא? אמר רב תמן אסורה.

(בבלי מסכת סנהדרין כ"ב)

לאור זאת, הסדרה שאנו עומדים בפתחה תעסוק ביסודות המוסר היהודי, עקרונות התורה לחיים משותפים נכונים ול'בן אדם לחברו' כפי שהתורה מצפה.

בשקף זה אנו פונים אל מעמד קבלת התורה ומאזינים לדרך בה עם ישראל קיבלו את התורה. בעוד חוזה-עסקי רגיל מחייב הבנה מוחלטת של כל הסעיפים לפני החתימה עליו, בני ישראל נוהגים אחרת. הם פותחים ומכריזים 'נעשה' ורק אז 'נשמע'.

מדוע?

הגמרא בשבת (פח, ב) מאריכה במספר פנים לקבלת התורה באופן זה:

אמר רבי אלעזר בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע יצתה בת קול ואמרה להן מי גילה לבני רז זה שמלאכי השרת משתמשין בו דכתיב ברכו ה' מלאכיו גבורי כח עושי דברו לשמוע בקול דברו ברישא עושי והדר לשמוע.

א"ר חמא ברבי חנינא מ"ד כתפוח בעצי היער וגו' למה נמשלו ישראל לתפוח לומר לך מה תפוח זה פריו קודם לעליו אף ישראל הקדימו נעשה לנשמע.

ההוא צדוקי (מעשה בצדוקי) **דחזייה לרבא** (שראה את האמורא רבא) **דקא מעיין בשמעתא** (שעיין בדברי תורה) **ויתבה אצבעתא ידידיה תותי כרעא** (ישב על אצבעותיו) **וקא מייץ בהו** (מתוך העיון אצבעותיו השתפשו) **וקא מבען אצבעתיה דמא** (ויצא מהן דם) **א"ל** (אמר הצדוקי לרבא) **עמא פיזא** (אתם עם פזיז) **דקדמיתו פומיכו לאודניכו** (שהקדמתם פה לאוזניכם) - אמרתם שתעשו לפני ששמעתם מה עליכם לעשות) **אכתי בפחזותייכו קיימיתו** (עדיין עומדים אתם בפזיזותכם). **ברישא איבעי' לכו למשמע** (היה עליכם לשמוע בראשונה) **אי מציתו קבליתו ואי לא קבליתו** (אם אתם יכולים לקבל על עצמכם את ההתחייבות הזו מצויין ואם לא לא הייתם מקבלים זאת עליכם) **א"ל** (רבא לצדוקי) **אנן דסגינן בשלימותא** (התהלכנו עמו בתום לב כדרך העושים מאהבה וסמכנו עליו שלא יטעננו בדבר שלא נוכל לעמוד בו - רש"י) **כתיב בן** (כתוב עלינו) **תומת ישרים תנחם. הנך אינשי דסגן בעלילותא** (אלו שהולכים בעלילות) **כתיב בהו** (כתוב עליהם) **וסלף בוגדים יחדם:**

שומע!
נעשה ונשמע.
הנהיג רבינו יוחנן בברייתא זו, שכל המעשה הראשון הוא 'נעשה' ורק אחר כך 'נשמע'.
הנהיג רבינו יוחנן בברייתא זו, שכל המעשה הראשון הוא 'נעשה' ורק אחר כך 'נשמע'.

נעשה ונשמע.
הנהיג רבינו יוחנן בברייתא זו, שכל המעשה הראשון הוא 'נעשה' ורק אחר כך 'נשמע'.
הנהיג רבינו יוחנן בברייתא זו, שכל המעשה הראשון הוא 'נעשה' ורק אחר כך 'נשמע'.

שקף מספר 8:

כהמשך לשקף הקודם נדון במשמעות המילה 'נשמע'.

בדף ההנחיה לשקף הקודם ציטטנו את המעשה בצדוקי שלעג לאמורא רבא על פזיזות העם. כעת כדאי לדון בתשובתו, מה זו שמיעה ואלו אנשים יכולים לקבל על עצמם התחייבויות לביצוע לפני שהם מכירים את הפרטים.

שקף מספר 9:

בחיים עצמם אנו נתקלים לא אחת בהוראות שאנו מבצעים גם אם איננו מבינים את הרציונל שעומד מאחוריהם. האם נוכל לחשוב על דוגמאות לכך? (ציות להורים הגיל מעיר, ציות להוראות רופאים, דוגמאות מצויות מהחיים עצמם).

מה גורם לנו לעשות את הפעולות הללו גם בלי להבין? האם נוכל לדמות בין המקרים הללו לבין ציות לדברי התורה?

מה בתכנית?

בימי ספירת העומר נלמד על כמה מעקרונות המוסר היהודי. נעמיד למבחן מוסכמות והבנות-יסוד ונלמד יחד את הוראות התורה.

האם העניים הם אוכלי-חינם?
האם יש הבדל בין גזיבת עיפרון מהמשרד לבין הגזיבה בשווי מיליוני שקלים?
השאלות לחבר עם. הברות לו כי בשבוע שעבר כאשר אני ביקשתי ממנו עז הוא שיב. האם נהגתי כשורה?
על זאת ועוד... בשבועות הקרובים

שקף מספר 10:

לסיכום, ימי ספירת העומר נועדו להכין אותנו לקבלת התורה תוך נתינת דגש על ההתנהגות הבינאישית שלנו.

בשיעורים הבאים ניגע בכמה נושאים רלוונטיים ויומיומיים. בתחילתו של כל שיעור נציג כמה מקרים, נדון עליהם על פי ראיות עינינו ואז ננסה לראות מה יש לתורת ה' לומר על כך. האם נהיה מסוגלים לחוות 'עשייה' לפני 'שמיעה'?

**ונוהגין באשכנז לומר פרקי אבות במנחה,
וכ"כ רב עמרם. ובספרד אומרים אותם
בשחרית. (טור אורח חיים, סימן רצ"ב)**

מזג האויר:
לאור הורף הארץ והקור, הכל
מנוחיל ללב, המעטות הירח
ומתקנים בצבעים כחולים והשול
כח הפך פורח השל
יום והערב אל שמים כחום וג
סין יל קטק הושקע בגול לאח
ורכיל לוחות אל האבני המפזיש
ולרעות מכל מה שקורה בחץ, עליל
לשנים אל האדם מתחננות בריי
בששיתיה.

הכנה לתל השבועות:
היום ענין פסח לעצור המעשים וג
כיון כהן ללן שם יהיה ידן אף
קטן לומר על כל יהודי הושק
לעל אל הוזהר בראי, לכן אל
שמו וג המיד הארץ, ז המעטות
כל הושק בן לוחט אל מירודיו
המקור לוחט אדם ואי אימתי יתב
פרק המשי שחבו רבועו שולט
אל הודר לבנה עצמי ולשפלות
אשית.

ימי ספירת העומר:
יום אל היום ידן המעשים ז'
המקור בן אל הוזהר אל על
פסחם על שם שם אף הוזהר,
תלדי רבי עקבא, שוהר במשפח
של פום המעשים
יום אל המעשים המעשים ז'
רצון למען שם אדמות ידן, על
מל למען המעשים נריות שו
אל שו על המעשים רבי עקבא.

**מנהג ישראל ללמוד בחודשי הקיץ פרקי אבות. בכל
שבוע נלמד משנה אחת הקשורה לנושא הנלמד**

שקף מספר 11

מנהג ישראל לקרוא פרקי אבות בשבתות הקיץ.

בשקף זה עמדנו על כמה מהסיבות לכך.

במערכי השיעור הבאים נשתדל להוסיף משנה אחת מפרקי אבות הקשורה לנושאים הנלמדים.

בהצלחה!

להערות והארות:
משה שמעון אופן
Moshe.oppen@gmail.com
054-8496992